

Högskolan i Halmstad
Rektor

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Maria Södling
08-563 085 78
Maria.Sodling@hsv.se
BESLUT

2010-06-29
Reg.nr 641-1505-10

Beslut om tillstånd att utfärda examina på forskarnivå inom området hälsovetenskap

Högskoleverket beslutar att inte ge Högskolan i Halmstad tillstånd att utfärda licentiatexamen och doktorsexamen inom området hälsovetenskap.

Ansökan och ärendets hantering

Högskolan i Halmstad har ansökt hos Högskoleverket om tillstånd att utfärda examen på forskarnivå inom området hälsovetenskap. För granskning av ansökan har Högskoleverket utsett följande sakkunniga: professor Mats Granlund, Högskolan i Jönköping, professor Olof Rydén, Lunds universitet, professor Terese Bondas, Högskolan i Bodö och professor Karin Axelsson, Luleå tekniska universitet. Professor Christina Ullenius har medverkat som moderator. Underlag för bedömningen har varit högskolans ansökan samt intervjuer med representanter för högskolan vid en hearing i Stockholm den 7 april 2010. De sakkunnigas yttrande bifogas.

Bedömning

Bedömningen har gjorts utifrån de krav som ställs i högskolelagen och högskoleförordningen och utifrån de bedömningsgrunder som Högskoleverket har utarbetat. De sakkunnigas bedömning är att högskolan inte ska beviljas tillstånd att ge examina på forskarnivå inom området hälsovetenskap. Av utlåtandet framgår att området för forskarutbildning inte är tydligt avgränsat, att den gemensamma kunskapsramen för områdets olika forskningsinriktningar inte är tillräcklig och att samarbetet inom området inte framstår som tillräckligt utvecklat. Högskoleverket instämmer i bedömningen att området inte är tillräckligt tydligt avgränsat och att dess ingående delar inte på ett tillräckligt övertygande sätt stödjer varandra.

Beslut

Högskoleverket beslutar att inte ge Högskolan i Halmstad tillstånd att utfärda examenstillstånd på forskarnivå inom området hälsovetenskap.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskanslern Anders Flodström efter föredragning av utredaren Maria Södling i närvaro av huvudsekreteraren Lena

Adamson, pressekreteraren Kristin Lindqvist och avdelningschefen Magnus Hjort.
I ärendets beredning har även utredaren Brita Bergseth medverkat.

Anders Flodström

Maria Södling

Kopia till:
Utbildningsdepartementet
De sakkunniga

Utlåtande för ansökan om tillstånd att examinera på forskarnivå inom området hälsovetenskap, Högskolan i Halmstad

Område: hälsovetenskap

Ingående forskarutbildningsämne där utbildning initialt kommer att anordnas: Ej angivet. Av ansökan framgår dock att forskarutbildningsämnet är hälsovetenskap, med handledarkompetens inom omvårdnad, handikappvetenskap och idrottspsykologi

Område för examenstillstånd

I ansökan definieras området hälsovetenskap som ”den vetenskap som studerar faktorer och processer som bestämmer människors hälsa på individ-, grupp- och samhällsnivå, beskriver hur människor upplever och prioriterar sin hälsa, beskriver hur hälsa/ohälsa påverkar levnadsvillkoren samt vilken betydelse hälsa har i olika kulturer”. Så definierat är området ingen akademisk disciplin, som detta begrepp vanligen uppfattas, utan omfattar ett antal akademiska discipliner inom flera fakulteter som har det gemensamt att de kan bidra till att formulera och besvara frågor om hälsa. Inte förvånande är hälsovetenskap därför ofta beteckningen på en fakultet, inte en enskild vetenskap, både i Sverige (till exempel i Linköping) och internationellt. Detta innebär att det område, som Högskolan i Halmstad söker examenstillstånd för, per definition är brett. Områdets bredd är en fördel genom att forskningsinriktningar kan bytas ut utan att området ändras. Det är en nackdel genom att området är så inklusivt att innehållet kan förlora i stabilitet, beroende på vilka nya discipliner som efterhand tillförs området. Vetenskapsområde i traditionell mening, till skillnad från område, finns oftast vid ett större universitet som genom en stabil forskningsstruktur är mindre beroende av en tydlig områdesavgränsning och enskilda forskare. Område som begrepp är anpassat till en mindre miljö som genom täthet och samarbete skapar långsiktighet. Tydlig avgränsning definitionsmässigt och väl utvecklat samarbete är alltså nyckelfaktorer för ett område i större utsträckning än för ett vetenskapsområde.

Högskolan i Halmstad hänvisar till lärosätets övergripande profil där livskvalitet är ett av tre styrkeområden som ska utgöra en övergripande och sammanhållande inriktning. Folkhälsovetenskap, biomedicin/området fysiologi inriktning idrott samt medie- och kommunikationsvetenskap ges som exempel på ämnesområden som i framtiden kan komma att innefattas i en forskarutbildning i hälsovetenskap. Denna mångfald av ämnen förefaller dock föra med sig inte bara möjligheter utan även en risk för att området blir formlöst. Bedömargruppen anser att garantin för att så inte sker är att de grupperingar som nu ingår i området går samman i en kraftfull, identitetsbevarande enhet. En tydligare avgränsning av området vore därför önskvärt.

Ansökan anger implicit hälsovetenskap som det forskarutbildningsämne högskolan avser att initialt ge utbildning i. Bedömargruppen tolkar alltså ansökan och hearing så att högskolan uppfattar området hälsovetenskap som synonymt med forskarutbildningsämnet hälsovetenskap. Tydligt är att den forskning som ska utgöra kärnan i området är omvårdnadsvetenskaplig forskning, handikappvetenskaplig forskning samt idrottspsykologisk

forskning. Inom dessa tre grupperingar finns idag professors- eller docentkompetenta forskare, ett antal doktorander och en tydlig tillväxtpotential. Ämnena är dessutom möjliga att rymma under det övergripande området hälsovetenskap. Avgörande för att långsiktigt utveckla och upprätthålla områdets identitet vid högskolan är enligt bedömaregruppen i vilken grad dessa grupperingar gemensamt kan bygga en gemensam kunskapsram för området samt utvinna synergieffekter genom att samarbeta, det vill säga driva gemensamma forskningsprojekt. Goda förutsättningar föreligger genom befintliga personkontakter, gemensamma kurser och spirande samarbeten, men dessa har hittills genererat få konkreta produkter i form av sampublicationer. På samma sätt kan många potentiellt fruktbara forskningsprojekt identifieras utifrån de forskningsintressen, som redovisas av forskarna i de ingående grupperingarna. Förutsättningarna är alltså positiva medan konkreta samarbeten i huvudsak är i sin linda. Samtidigt är det gruppens bedömning att utvecklingen vad gäller samarbeten fortskrider på ett lovvärt sätt.

Sammanfattningsvis anser bedömaregruppen att högskolans argumentation för området för examenstillstånd inte är tillfredsställande.

Högskolans kvalitetsarbete

Högskolan i Halmstad fick nyligen högt betyg i Högskoleverkets granskning av kvalitetsarbete på grundnivå och avancerad nivå. Arbetet med kvalitetssäkring bygger i stor utsträckning på dialoger inom sektionerna vid högskolan. Det finns en tydlig nuvarande delegationsordning för detta arbete. Denna är dock under förändring. Hälsovetenskap ligger i huvudsak inom sektionen för hälsa och samhälle. Erfarenheterna av detta arbete är enligt ansökan grunden för utveckling av kvalitetsarbetet inom forskarutbildning och forskning.

När det gäller forskning och forskarutbildning styr rektor och högskolans styrelse utvecklingen av högskolans profilering. Ledningens styrning sker genom medelstilleddning och genom grov avgränsning av områden. Att besluta om forskarutbildning relaterad till området hälsovetenskap och att bevaka dess kvalitet åligger för närvarande nämnden för forsknings- och forskarutbildningsfrågor inom humaniora och samhällsvetenskap. Det sker nu en omorganisering med sikte på att 2011 ha en fakultetsnämnd på plats med ansvar för forsknings- och forskarutbildningsfrågor. Delegationsordningen i en ny fakultetsnämnd i relation till existerande struktur är ännu öppen i ansökan. Det finns alltså en otydlighet i relation till nuvarande strukturer, vilket även framkom vid hearingen.

Utveckling av forskningsmiljöer grundas i den faktiska verksamheten. Sektionsledaren (för till exempel hälsa och samhälle) ansöker om inrättande av forskningsmiljö när ett kluster som bedöms som tillräckligt starkt uppstått. Nämnden fattar sedan beslut om inrättande. Systemets grund i aktiv forskning är bra, däremot är sektionskopplingen inte stödjande för tvärvetenskapliga kluster mellan sektioner. En oklarhet är ansvarsfördelningen för forskning mellan sektionschefen, som har administrativt/ekonomiskt ansvar och ansöker om nya forskningsmiljöer hos nämnden, och styrgruppen för Centrum för forskning om välfärd, hälsa och idrott (CVHI) som har ansvar för områdets forskning.

En adekvat allmän studieplan för forskarutbildningsämnet hälsovetenskap finns, liksom en grundstomme för en individuell studieplan. Den individuella studieplanen behöver dock bli mer konkret och detaljerad eftersom det är det viktigaste instrumentet för

kvalitetsuppföljning samt för doktorandens rättssäkerhet. Enligt texten ska individuell studieplan upprättas för varje doktorand och fastställas av en studierektor på forskarutbildningen efter samråd med doktorand och huvudhandledare. Den ska följas upp av fakultetsnämnden men det framkommer inte hur detta konkretiseras.

Sammanfattningsvis anser bedömargruppen att högskolans kvalitetsarbete är tillfredsställande.

Forskarutbildningsmiljö

Behörighet att antas till den planerade forskarutbildningen ges för det första enligt gällande grundläggande behörighetskrav. Vad gäller särskild behörighet ställs, för det andra, inga sådana krav för att antas. Vid hearingen framgick dock att särskild behörighet kommer att krävas. Det tredje kravet som ställs – om doktorandens förmåga att tillgodogöra sig utbildningen – utgår från en bedömning av tidigare högskoleutbildning. Hur man konkret tänker utföra granskning i relation till det tredje kravet framkommer inte i ansökan. Det fjärde kravet om studiefinansiering ska ingå i bedömningen. Valideringsgrunderna för antagning är oklara och förtydligades inte fullt ut vid hearingen.

Alla doktorander ska följa samma allmänna studieplan och fullgöra 240 högskolepoäng, varav avhandlingsarbetet är 180 högskolepoäng. En licentiatexamen omfattar hälften av kraven för doktorsexamen. Utbildningens struktur och innehåll har återgetts i en allmän studieplan. Det finns även kursplaner utarbetade för de kurser, som ingår i utbildningen. Den planerade utbildningens fokus kan bli otydlig när det enbart ingår en obligatorisk ämnesfördjupning om 15 högskolepoäng i hälsovetenskap medan övriga obligatoriska kurser är kvalitativ och kvantitativ metodik, vetenskapsteori, etik i forskningen och en högskoleövergripande introduktionskurs. En risk finns att doktoranderna inte erhåller tillräcklig bredd och djup för att utveckla de kunskaper och färdigheter samt den kritiska förmåga som erfordras för området hälsovetenskap i relation till de målsättningar som anges för området. Sådan kunskap kan i för hög grad bli avhängig av det enskilda avhandlingsarbetet och seminarieverksamheten. Däremot blir delmålet med vetenskaplig metodik uppfyllt med olika typer av vetenskapsteori och metodkurser. Generellt finns en tydlig redovisning av målen och erforderlig kunskapsnivå, som återspeglas i kursernas huvudsakliga innehåll, didaktik och examensformer.

Forskningsprofileringen, i en gemensam inriktning kallad CVHI, som skall sammanföra forskarna i hälsovetenskap, är en ny konstruktion. Den omnämns inte i forskarutbildningsstrategin, som omfattar åren 2008–2012, där inriktningen är livskvalitet, välfärd och kultur. Gemensamma forskarseminarier i hälsovetenskap och forskarutbildningskurser samt forskningskonferenser arrangeras dock redan och även specifika seminarier inom respektive inriktning. Ansökningar om externa forskningsmedel behandlas gemensamt i CVHI. Idag finns sammanlagt 23 doktorander inskrivna vid samarbetsuniversitet. Flera har sin arbetsplats vid Högskolan i Halmstad och pendlar till det antagande universitetet. Vid hearingen framträder högskolan som en attraktiv studiesocial miljö för dessa doktorander. Inom området hälsovetenskap planerar högskolan att inledningsvis ha tio

doktorander och sedan gradvis utöka till 15. Det finns internationella kontaktnät inom delar av den planerade forskarutbildningen, men de behöver utvecklas vidare.

Bibliometriska indikatorer visar att den vetenskapliga produktionen är tillfredsställande även om den fördelar sig något ojämnt i gruppen av seniorforskare. Två av gästprofessorerna är ledande inom gruppen då det gäller vetenskaplig publicering. Samarbetet mellan de tre inriktningarna som tillsammans ska bilda området hälsovetenskap är ännu i sin linda men planer finns på ökat forskningssamarbete. Vid hearingen framträdde ett intresse och en strävan att samverka hos seniorforskarna. En vetenskaplig tidskrift inom området ges ut med Högskolan i Halmstad som bas.

Sammanfattningsvis anser bedömargruppen att forskarutbildningsmiljön är tillfredsställande.

Handledarresurser

Den handledarkompetens som högskolan redovisar är heterogen men totalt sett tillräcklig. Att ett antal av de lärare som har handledarkompetens kommer att gå i pension de närmaste åren kan ses som en möjlighet att ganska snart strategiskt rekrytera kompetens utifrån det aktuella behovet vid högskolan. Det finns också ett antal nydisputerade lektorer, som kan vara en potentiell resurs i framtiden. Bland de disputerade lärarna finns ett flertal ämnen inom området representerade. Det är en grund för vidareutveckling och tillväxt av handledargruppen. De kombinerade kompetenserna bland handledare och övriga lärare genererar en tillräckligt stark miljö med tillräckliga resurser för att doktoranderna, när så är adekvat, ska få både huvudhandledare och biträdande handledare som är anställda vid Högskolan i Halmstad. Som redan framhållits planerar högskolan att inledningsvis ha 10 antagna doktorander och att senare utöka till 15 doktorander i miljön. I dagsläget finns 23 doktorander med olika aktivitetsgrad redovisade. Detta talar för att den planerade dimensioneringen kan vara rimlig utifrån tillgänglig handledarkompetens.

Sammanfattningsvis anser bedömargruppen att handledarresurserna är tillfredsställande.

Ekonomi

I den plan som bifogas ansökan beräknas kostnader för tio doktorander, tio professorer samt kurser uppgå till 13 miljoner kronor per år varav omkring 70 procent ska erhållas genom internfinansiering via myndighetskapital och resten (då främst doktorandtjänster) genom externa anslag, en kostnadsfördelning som inte kan bedömas vara uthållig. Det framkom dock under hearingen att man, om examenstillstånd erhålles, inte omgående kommer att nyanställa tio doktorander. Detta antal avser storleken på den doktorandgrupp man planerar att efterhand kunna finansiera inom området. Inledningsvis kommer några av de befintliga

doktoranderna, som nu är registrerade vid andra lärosäten, att inräknas i detta antal. Högskolan planerar dessutom att anställa ytterligare fem doktorander med 50 procent forskarutbildning och 50 procent undervisning. På sikt måste en större del av kostnaderna för verksamheten inom området erhållas genom externa bidrag för att miljön ska vara hållbar.

Det interna bidraget till forskning, knappt 30 procent av totalen utöver myndighetskapital, är till stor del beroende av hur framgångsrik forskningsmiljön CVHI är relativt övriga två vid högskolan. När det gäller externa anslag erhåller den omvårdnadsvetenskapliga forskningen stöd från Hallands läns landsting i form av finansiering av doktorander medan den idrottsvetenskapliga liksom den handikappvetenskapliga forskningen sedan flera år erhåller ekonomiskt stöd från ett flertal stiftelser och andra forskningsfinansiärer, dock i sparsam utsträckning från större finansiärer av typen Vetenskapsrådet och Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap. Det framkom under hearingen att i och med att en regionsbildning är på gång är det realistiskt att räkna med fortsatta och sannolikt större anslag från FoU-enheten i den nya regionen. Till området har också relativt nyligen knutits forskare som kontinuerligt erhållit substantiella forskningsanslag. Under hearingen framhöll högskolan att ett tillstånd att ge doktorexamen skulle göra den mer attraktiv som mottagare av anslag, en i och för sig rimlig förmodan, som dock ej ensamt kan ligga till grund för ett godkännande. Det är en positiv faktor att de forskare inom området, som har ledningsansvar, sedan länge, kontinuerligt och med framgång har sökt forskningsmedel och att man utformar sina ansökningar i samarbete mellan projektgrupper från de tre i området ingående ämnena.

Bedömarens uppfattning är att den angivna graden av internfinansiering, 70 procent, kan vara rimlig i ett inledningsskede. På längre sikt kommer en ökande grad av externfinansiering sannolikt bli nödvändig och ter sig också realistisk mot bakgrund av de positiva faktorer som nämnts, möjligen till priset av en något långsammare uppbyggnad av doktorandgruppen.

Sammanfattningsvis anser bedömarens grupp att ekonomin är tillfredsställande.

Infrastruktur

Innehåll och stödstrukturer i biblioteks- och informationstjänsterna vid Högskolan i Halmstad är tillfredsställande. Högskolan har också en modern idrottsanläggning och laborationsmiljöer för beteendevetenskaplig forskning, till exempel biofeedback och psykometri. Forskare och doktorander inom de tre ingående delmiljöerna idrottspsykologi, handikappvetenskap och omvårdnad är geografiskt placerade tillsammans inom miljöerna. Nuvarande doktorander har handledare (huvudhandledare och/eller biträdande handledare) vid högskolan. Dessa betingelser möjliggör snabb och spontan kontakt mellan doktorander och handledare. Däremot verkar de tre delmiljöerna inte sitta i direkt anslutning till varandra vilket är en viss nackdel för det övergripande forskningsområdet

hälsovetenskap. För samarbete i forskning och forskarutbildning finns avtal med Örebro universitet, Linköpings universitet, Högskolan i Jönköping samt Högskolan i Skövde. Intentionsavtal finns även tecknat mellan delmiljön idrottspsykologi vid Högskolan i Halmstad och Linnéuniversitetet. Alla de tre ingående delmiljöerna är aktiva nationellt, regionalt och lokalt genom samarbete med intresseorganisationer, landsting och kommuner. Sammantaget framstår högskolans planer för att ge doktorander tillgång till en god infrastruktur som övertygande och rimliga.

Sammanfattningsvis anser bedömargruppen att infrastrukturen är tillfredsställande.

Sammanfattande bedömning och förslag till beslut

Bedömargruppen anser efter att ha bedömt ansökan om tillstånd att utfärda examen på forskarnivå i hälsovetenskap vid Högskolan i Halmstad att förutsättningarna inte är tillräckliga. Bedömargruppen föreslår därför att Högskoleverket avslår ansökan. De brister som finns härrör sig främst till bedömningsgrunden ”område”. I storskalig forskarutbildning med grund i ett vetenskapsområde är långsiktighet och stabilitet inte så beroende av ett väl avgränsat och tydligt kunskapsområde. I definitionen av område är dock ett väl avgränsat kunskapsområde en av hörnpelarna. Långsiktighet uppnås genom att det finns ett tätt samarbete mellan forskarna inom området och att de utvecklat en gemensam hälsovetenskaplig referensram. Det bör synas i såväl ett större antal sampublicationer som i gemensamma ansökningar om forskningsanslag och gemensamma forskningsprojekt. En utveckling i den riktningen är ännu i sin linda inom området hälsovetenskap vid Högskolan i Halmstad men bör, om samma positiva utveckling fortsätter, kunna etableras inom de närmaste åren.

Vad gäller övriga bedömningsgrunder finns tillräckliga förutsättningar för att bedriva forskarutbildning, och här bör speciellt nämnas en bra bas för en levande forskningsmiljö samt en god grund för kvalitetsarbete.